Izhaja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.

Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 S. Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 South Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXIX | Cena lista je $6.00 | Entered as second-class matter January 16, 1928, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. | CHICAGO, ILL., ČETRTEK, 29. OKTOBRA (OCT. 29), 1936 | Subscription $6.00 Yearly | ŠTEV.—NUMBER 214

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

NOVA RUSKA NOTA LONDONSKEMU ODBORU

Španija je Mussoliniju druga barbarska Abesinija!

PORTUGALCI JEZNI NA ANGLEŽE

London, 28. okt. — Portugalska je sinoči obvestila mednarodni odbor za nevmešavanje v Španiji, da si je pridržala pravico izstopa vsak hip. Lord Plymouth, predsednik odbora, je bil informiran, da se je Portugalska pridružila v veri, da se bo odbor držal svojih pravil, odbor pa je kršil lastna pravila, ko je upošteval pritožbo angleške vlade naperjene proti Nemčiji, Italiji in Portugalski, ne da bi bil prej preiskal in dognal, da so obdolžitve podprte z dokazi.

London, 28. okt. — Mednarodni nevmešavalni odbor je včeraj prejel novo noto Sovjetske unije z novimi dokazi vmešavanja Italije, Nemčije in Portugalske v španski civilni vojni, obenem pa tudi nota pobija nasprotne obdolžitve, ki se glase, da so sovjeti zakrivili konflikt na Španskem.

Vsebina te note je zelo ostra in otji odsek nevmešavalnega odbora, ki se je imel včeraj baviti s portugalskim incidentom preloma z madridsko vlado in priznanja španskega fašističnega režima, je odložil vse skupaj na današnjo sejo tega odbora. Ruski delegatje v nevmešavalnem odboru so sinoči zelo kritizirali Plymoutha, predsednika tega odbora; očitali so mu, da je pristranski in skuša prikriti zločinska početja Italije, Nemčije in Portugalske v Španiji.

Madrid, 28. okt. — Vojno ministrstvo španske vlade poroča, da je danes na linijah na treh straneh Madrida 250,000 mož ljudske milice, katera brani glavno mesto. Ta živa stena med Madridom in fašisti se je včeraj ustavila, ko je na jugu skrčila svojo obrambno črto in prepustila fašistom petero vasi. Nova obrambna linija se zdaj nahaja okrog deset milj južno od glavnega mesta.

Fašisti imajo najmanj petkrat manj moštva, imajo pa najmodernejša bojna sredstva, med katerimi so italijanski tanki modela Fiat. Španski fašisti pripelji tem tankom "ballile" — to je ime fašističnih mladinskih organizacij v Italiji — in vse kaže, da jih Mussolini pošilja v Španijo vsak dan, kajti vedno več jih je okoli Madrida. Te zelene pošasti drvijo 50 milj v uri čez polja, jarke in hribe in v njih so strojnice, ki dežujejo krogle na vse strani ali pa ognjemeti, ki brizgajo goreče olje. Italijani se bahajo, da so jim ti tanki poleg aeroplanov prinesli zmago v Abesiniji in Mussolini je zagotovil svoje fašistične prijatelje v Španiji, da 50 takih "ballil" in 50 dobrih bombnih letal je vse, kar potrebujejo za uničenje levičarske armade.

Poveljstvo španske ljudske armade do zdaj še ni moglo ustaviti ali uničiti teh tankov. Dali ima na razpolago sredstva, ki se bodo lahko merila s tem ofenzivnim orožjem, ni znano. Fašistična letala so bila včeraj ves dan v akciji. Pet letal se je pokazalo nad Madridom in sovražni letalci so najbrže imeli nalogo, da uničijo skladišča z bencinom v mestu; neprestano so silili tja, ali topovi proti letalom so jih zmalu odpodili.

Madridska vlada je za vsak slučaj poslala 15,000 žensk in otrok iz mesta na varno. Vlada je tudi naznanila, da je najbolje, da vsi "pohlevni nevtralci" zapustite Madrid, ker so le v napotje v mestu.

Splošna rudarska stavka v Utahu

Kompanije obdolžene kršenja državnega zakona

Salt Lake City, Utah. — (FP) — Štiri krajevne unije Intl. Union of Mine, Mill & Smelter Workers so oklicale splošno stavko, ki je rezultirala v ustavitvi obrata skoro v vseh zlatih, srebrnih in bakrenih rudnikih v državi. Rudarji zahtevajo 50 centov zvišanja plače na dan in osemurnik v smislu v državni legislaturi sprejetega zakona, ki pa ga operatorji kršijo.

Poleg rudarjev so zavojeni v stavki livarji v Binghamu, Park Cityju, Larku, Tinticu in drugih mestih. Sedaj je bilo naznanjeno, da se bodo stavkarjem pridružili tudi delavci pri Midvale Smelter Co.

Velike aktivnosti v težkih industrijah so pognale cene produktom navzgor, toda magnatje, ki izkazujejo velikansko porast dohodkov, nočejo deliti dobička z delavci. Podjetja Inlt. Smelter, American Flag in American Smelting so naznanila, da se ne bodo pogajala s stavkarji, na drugi strani so pa unije zapretirale, da bodo razširile stavko na druga industrijska središča.

Izgledi za zmago stavkarjev, ki bo prinesla zaprto delavnico v veliki rudniški industriji v tej državi, so ugodni.

Železniška družba je kapitulirala

Uspeh organizatorične kampanje

Philadelphia, Pa. — Bratovščina železniških klerkov je izvojevala veliko zmago, ko jo je Pennsylvanska železnica priznala kot izključno predstavnico 22,000 klerkov pri kolektivnih pogajanjih. L. B. Snedden, podpredsednik bratovščine in vodja organizatorične kampanje, je dejal, da je dobil zagotovilo, da se bo družba direktno pogajala z bratovščino glede mezde, delovnih ur in drugih zadev.

Organizatorična kampanja je trajala komaj nekaj tednov, ko je bratovščina pozvala federalni spravni odbor, naj razpiše volitve, pri katerih naj bi klerki odločili, kdo naj jih reprezentira pri kolektivnih pogajanjih—bratovščina ali kompanijska unija, toda kompanija, ki je slutila poraz, se je uklonila pred razpisom volitev.

Več tisoč klerkov je pristopilo v bratovščino v prvih dneh kampanje. Da bodo volitve izpadle v prilog bratovščini, je bilo jasno od začetka, zato je družba priznala zmago bratovščini pred volitvami.

Voditelji bratovščine so sklicali masni shod, na katerem bodo praznovali zmago. Glavni govornik bo G. M. Harrison, predsednik bratovščine, ki bo slovesno sprejel nove člane v bratovščino.

Ljubica angleškega kralja je razporočena

London, 28. okt. — Wally Simpson, brhka 40-letna Američanka, v katero se je baje zaljubil angleški kralj Edvard VIII., je bila včeraj sodnijsko ločena od svojega drugega moža Ernesta Simpsona, parobrodnega podjetnika. Razporočni proces je bil v Ipswichu in je trajal dobrih 10 minut. Simpsonova je predložila dokaz nezvestobe in Simpson ni dal s svoje strani nobenega ugovora. Wally je zdaj prosta in govorica se vzdržuje, da se poroči s kraljem Edvardom prihodnjo pomlad.

PRIJATELJI ŠPANIJE KRITIZIRAJO PRELATA

Roosevelt pozvan, naj zavrne "fathra" Ryana

POTVORBA DEJSTEV

Washington, D. C. — (FP) — Organizacija Ameriški prijatelji španske demokracije, ki ji načeluje škof Robert L. Paddock, predstavnik protestantovske cerkve v New Yorku, je pozvala predsednika Roosevelta in J. A. Farleyja, predsednika odbora demokratske stranke, naj zavrneta monsignorja Johna A. Ryana, direktorja katoliške univerze v Washingtonu, ki je v svojem govoru po radiu pohvalil španske upornike. V tem govoru je Ryan tudi apeliral na ameriške državljane, naj ponovno izvolijo Roosevelta za predsednika Združenih držav.

"Naša organizacija smatra Ryanovo izjavo za napad na madridsko vlado, zato želimo od Rooseveltove administracije, in odbora demokratske stranke, da jo zavrne," je rečeno v odprtem pismu, ki ga je Gardner Jackson, publicijski direktor Ameriških prijateljev španske demokracije, poslal Rooseveltu in Farleyju. "Ker je odbor demokratske stranke izdal Ryanov govor v letaku, se iz tega lahko sklepa, da odobrava Ryana, ki je v svojem govoru po radiu dejal, da bi si on izbral italijanski fašizem, če bi moral kdaj odločiti med to obliko vlade in ruskim komunizmom."

Ryan je dalje rekel, ko je omenil civilno vojno v Španiji, "da je revolta v Španiji izbruhnila sredi junija, toda v treh mesecih pred tem so levičarji zažgali in uničili 160 katoliških cerkva, deset katoliških tiskarn in napadli 33 drugih, umorili 260 oseb in ranili 1287 drugih. Nobenega izgleda ni, da bi mogla madridska vlada vzpostaviti mir ali ščititi pravice katolikov v Španiji. Čuditi se torej ne moremo, ker so se dostojni in značajni ljudje uprli in zahvaliti moramo Boga, ker v tem momentu kaže, da so uspešni v svojem boju."

Pismo poudarja, da Ryan potvarja dejstva in da se organizacija čudi, ker je odbor demokratske stranke sponsoriral Ryanov govor in njegove napade na prijateljsko državo. "To je v konfliktu z načeli dobrega prijateljstva s sosedi, ki ga proglaša Rooseveltova administracija," je rečeno v pismu.

Jugoslavija se pridruži fašističnim državam?

Belgrad, 28. okt. — Jugoslovanska vlada se nahaja na razpotju in vse kaže, da se pridruži Nemčiji in Italiji, to je fašističnemu bloku. Nacijska propaganda proti Franciji in sovjetski Rusiji je bila uspešna v Belgradu.

Domače vesti

Hrvat vržen s Smithovega shoda

Chicago. — Ko je zadnji četrtek burbonski Al Smith imel shod v Chicagu, so lokalni listi poročali, da je policija vrgla na ulico nekega Trčaka, ki je med Smithovim govorom zavpil "Hurrah for Roosevelt!" Zdaj doznavamo, da je to bil Hrvat Mijo Trčak.

Minnesotske novice

V Evelethu je zadnjo nedeljo bil 12. zbor Ameriško-jugoslovanske zveze. — Prva lovska nesreča v tej sezoni je zadela rojaka Jos. Rusa, ki je izgubil oko, ko je bil na lovu na zajce v okolici Elyja. Tovariševa puška, ki je padla s skale, se je sprožila in krogla je zadela Rusa v oko. — Avto je ubil 45-letnega samca Pavla Kneževiča v Buhlu. Povozil ga je neki Italijan. — V Chisholmu sta zakonska John Lavrič slavila 30-letnico svojega zakonskega življenja. — Na Elyju sta se poročila Louis Benko, sin Franka Benka, in Ana Skala, hči Martina Skale. — V Gilbertu je umrla Mary Gorše, stara 93 let. V Ameriki je bila 26 let in zapušča dva sinova, tri hčere, 25 vnukov in 19 pravnukov. — Rojak Matt R. Tomec je bil imenovan za policijskega načelnika v Biwabiku.

Našli obešenega v gozdu

Krayn, Pa. — Te dni so v bližnjem gozdu našli dolgo pogrešanega rojaka Nika Černeta obešenega. Z doma je izginil že pred petimi meseci in šele zdaj je bilo najdeno njegovo truplo. Pred mnogimi leti je bil član SNPJ, a je pustil društvo. Ker ni zapustil nikogar in nobenega imetja, je bil pokopan na okrajne stroške.

Jeklarji zahtevajo zvišanje mezde

Chicago. — Pred kratkim ustanovljeni mezdni svet jeklarskih delavcev, ki ga tvorijo reprezentantje kompanijskih unij v čikaškem jeklarskem distriktu, je pričel s kampanjo, da izvojuje 40-urni delovnik v tednu in zvišanje minimalne mezde na pet dolarjev na dan. Svet govori v imenu delavcev, ki so uposleni v jeklarnah v South Chicagu, Garyju in Chicago Heightsu. Sličen svet so formirali reprezentantje kompanijskih unij v pittsburškem jeklarskem distriktu. Ti so sedaj pozvali federalno vlado, naj skliče konferenco med njimi in zastopniki Ameriškega železarskega in jeklarskega instituta, organizacije jeklarskega trusta, na kateri naj bi razpravljali o zahtevah glede zvišanja mezde in skrajšanja delovnih ur.

Stavka nogavičarskih delavcev

Quakertown, Pa. — Petsto nogavičarskih delavcev je zastavkalo pri Alana Hosiery Co., da izvojujejo priznanje unije in zvišanje mezde. Družba je po oklicu stavke izposlovala injunkcijo, ki prepoveduje piketiranje. Trije voditelji stavkarjev so bili aretirani na obtožbo kaljenja miru.

FRANCIJA JAČI SVOJO OBOROŽENO SILO

$230,000,000 za konstrukcijo bojnih letal

MILITARISTIČNE PRIPRAVE V BELGIJI

Pariz, 28. okt. — Kabinet premierja Bluma je včeraj odgovoril na sporazum, ki sta ga sklenili Italija in Nemčija, z znanilom, da bo Francija povečala svojo oboroženo silo v zraku. Blumova vlada je očividno vznemirjena zaradi združitve dveh fašističnih držav, zato je sklenila potrošiti $230,000,000 za gradnjo novih bojnih letal, dasi je znano, da že sedaj razpolaga z najbolj mogočno oboroženo silo v zraku na svetu.

Člani kabineta so na svoji seji sklenili, da bodo vprašali za nove apropriacije v parlamentu, ko se snide v svojem zasedanju, za financiranje gradnje novih utrdb ob severni meji Francije. Parlament se bo sestal najbrž 5. novembra in vlada mu bo predložila načrte novih davkov.

Ti med drugim določajo zvišanje dohodninskega davka na vsako osebo, katere letni dohodki znašajo več ko $2700; šestodstotni davek na produkcijo, ki naj bi nadomestil sedanji trgovinski davek, ki je izzval odpor pri malih trgovcih. Povečanje davka na dividende, ki znaša sedaj 25 odstotkov in odprava desetodstotnega davka na vladne obveznice, ko bo vlada znižala obrestno mero na vse vrednostne papirje.

Bruselj, Belgija, 28. okt. — Belgijska vlada je predložila nove militaristične načrte parlamentu pred zaključkom včerajšnjega zasedanja, kar je povzročilo ugibanja, ali namerava Belgija zgraditi nove utrdbe ob meji Francije kakor ob meji Nemčije. Detajli načrtov niso bili objavljeni, a to se bo zgodilo danes, ko se bo parlament ponovno sestal.

Vročo debato je izzvalo v parlamentu vprašanje bodoče zunanje politike. Poslanci so zahtevali pojasnilo glede govora kralja Leopolda, ki ga je imel 15. oktobra in v katerem je urgiral popolno nevtralnost Belgije. Poslanci so hoteli vedeti, ali absolutna nevtralnost pomeni preklic vseh paktov, ki jih je Belgija sklenila v zadnjih letih s Francijo in drugimi državami.

V teku debate so reksisti (fašisti) demonstrativno odkorakali iz zbornice in pridružili so se jim tudi flemski nacionalisti, njihovi politični zavezniki, toda nekaj ur pozneje so se vsi vrnili.

Jeklarska družba se uklonila

Cleveland, O. — Otis Steel Co. je zvišala plače deset do dvajset odstotkov delavcem v svojih skladiščih in pristala na druge zahteve, ko so zapretili s stavko.

Železničarji hočejo krajši delovnik

Bratovščine podprle program

Washington, D. C. — Skrajšanje delovnika na šest ur brez znižanja mezde je glavna zahteva železniških bratovščin, je izjavil George M. Harrison, načelnik eksekutive Zveze bratovščin. Zadevni zakonski načrt bo predložen kongresu, ko se bo sestal na svojem zasedanju 2. januarja prihodnjega leta.

"Ako hočemo odpraviti brezposelnost, je treba skrajšati delovne ure," je rekel Harrison. "Železniški promet je dosegel najvišjo stopnjo v zadnjih šestih letih, kljub temu je skoro pol milijona železničarjev še vedno brez zaslužka. Vse bratovščine bodo pritiskale na kongres, da sprejme zakonski načrt. Lobisti magnatov bodo vodili opozicijo, toda ne verjamemo, da bodo prepričali kongres, da mora stari sistem ostati v veljavi, ko tisoči železničarjev, ki so bili vrženi na cesto v zadnjih letih, še vedno iščejo zaslužka. Nobenega upanja ni, da bi se te armada vrnila na delo, če ne bo kongres skrajšal delovnika. Tako je že pred tremi leti izjavil federalni odbor delavske statistike, ki je proučeval situacijo. Napoved se je uresničila. Železniški promet se je povečal, ampak uposlenost je le nekoliko višja kakor je bila l. 1930."

Harrison je dalje rekel, da magnatje nočejo deliti dobička, ki ga jim je prinesla porast prometa na železnicah, z delavci, zato bodo skušali doseči svoje pravice v kongresu z zahtevo, naj uveljavi skrajšanje delovnika na šest ur.

Norman Thomas poveličuje Debsa

Reakcija na krmilu v Terre Hautu

Pittsburgh, Pa. — (FP) — "Ameriki gre slava, ker je dala človeštvu takega prijatelja in voditelja," je rekel Norman Thomas, predsedniški kandidat socialistične stranke, v svojem govoru, ko je počastil Debsov spomin. Thomas je govoril na tukajšnji radiopostaji ob desetletnici Debsove smrti.

Omenil je Terre Haute, Debsovo rojstno mesto, ki je isti dan izgnal predsedniškega kandidata druge levičarske stranke. "Mesto, v katerem je bil Debs rojen in kjer je pokopan, je v rokah malih Mussolinijev, trgovske zbornice in njene politične mašine," je dejal Thomas. "Debsova država opazuje razvoj hitlerizma, vlade organizirane drhali. Pod vodstvom governerja Paula V. McNutta, vodilnega demokratskega politika, so v veljavi militaristični zakoni v nekaterih okrajih že več ko dve leti."

Elektrarne na Japonskem pod vladno kontrolo

Tokio. — Privatna kontrola nad javnimi napravami je stvar prošlosti na Japonskem, kjer je vlada odobrila načrt, ki določa podržavljenje vseh elektrarn. Kot nadomestilo bodo privatni interesi dobili državne obveznice.

Petnajst Nemcev utonilo med hudim viharjem

Berlin, 28. okt.—Nemška svetilniška ladja Elbe I. je včeraj utonila s petnajstimi možmi vred med hudim morskim viharjem. Ladja se je nahajala na Severnem morju nedaleč od Heligolanda.

MUSSOLINI SPET KLIČE VES SVET NA KORAJŽO

Italija se ne boji nobenega sovražnika, pravi diktator

PROSLAVA FAŠISTIČNE ZMAGE

Rim, 28. okt. — "Italija, utrjena v junaštvu proti vidnim in nevidnim sovražnikom, stopa v petnajsto leto fašizma močnejša kot je bila kdaj prej," je sinoči izjavil diktator Mussolini. "Pripravljena je ponovno pokazati svoje junaštvo proti vsakomur, ki bi ogražal naš imperij. Izvojevali smo si prostor na solncu in smo lahko ponosni. Delo, ki ga bomo vršili v Afriki, bo prispevek civilizaciji v soglasju s tisoč let starimi tradicijami Italije."

Mussolini je odredil svečane proslave štirinajste obletnice fašističnega pohoda v Rim. Fašistične ambicije so se uresničile, ko je Italija podjarmila Abesinijo zadnjo pomlad in ustvarila nov imperij. Uspešna kampanja v vzhodni Afriki je bila logična posledica fašistične moči, je rekel diktator.

"Z navdušenjem lahko proslavljamo obletnico fašističnega pohoda sedaj, ko so naši pogumni vojaki in disciplina italijanskega naroda podjarmili cesarstvo kljub opoziciji odprtih in skritih sovražnikov," je dejal Mussolini. "Italija je izvojevala zmago, sankcije so se izjalovile in opozicija Lige narodov je razbita. Črnosrajčniki, dežela se zanaša na vas v vsakem momentu in v vsakem slučaju. Kar smo dosegli, je garancija nadaljnjih uspehov.

Prej je Mussolini poklonil nagrado tisoč lir vsakemu kmetu, ki je pridelal največ pridelkov na prej zapuščeni zemlji. Ob tej priliki jih je opozoril, "da je v bližini Addis Ababe tisoče akrov zemlje, na kateri se lahko naselijo tisoči Italijanov. V Afriki so ogromna in rodovitna zemljišča, ki čakajo pluga italijanskih kolonistov."

Dalje je Mussolini povedal kmetom, da so oni, ki zapuščajo zemljo, izdajalci in svetoval jim je, naj se oženijo.

Porast števila žrtev avtnih nesreč

Chicago, 28. okt. — Po poročilu splošnega varnostnega sveta je v prvih devetih mesecih tega leta 25,850 oseb izgubilo življenje v avtnih nesrečah, 20 oseb več kakor v isti dobi preteklega leta. Če se bodo nesreče ponavljale v sedanjem tempu, bo ob koncu leta število žrtev narastlo na 37,500, kar bo rekord. Na bazi porabljenega gasolina, ki znaša deset odstotkov več kakor v preteklem letu, so avtomobilisti prevozili 15,000,000 milj več v devetih mesecih kakor v istih mesecih preteklega leta. Število žrtev avtnih nesreč je padlo dva odstotka v velikih mestih, v manjših, ki imajo 50,000 do 100,000 prebivalcev, pa se je zvišalo 14 odstotkov.

Program protivojne lige v Ameriki

Washington, D. C. — Nevtralnostna zakonodaja, ki naj se razširi z dogovori z drugimi državami, podržavljenje orožne in municijske industrije, militaristična obramba samo v slučaju invazije Amerike in zaščita civilnih svobodščin ameriških državljanov so bile glavne točke programa, ki je bil sprejet na letni konvenciji Protivojne lige. Konvencija se je izrekla tudi za odpoklic ameriškega vojaštva s Filipinskih otokov.

Nove vrste avtomobil, ki so ga izumili nacijski inženirji, kateri drvi 60 milj na uro na cesti in 13 milj po vodi.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT
GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Naročnina: za Združene države (izven Chicago) in Kanado $6.00 na leto, $3.00 za pol leta, $1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero $7.50 za celo leto, $3.75 za pol leta; za inozemstvo $9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada $6.00 per year, Chicago and Cicero $7.50 per year, foreign countries $9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, poezije, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštnino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned if sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:
PROSVETA
2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Ameriško zadružništvo

V prvi polovici tega meseca se je vršil v Clevelandu zbor Kooperativne lige v Združenih državah. Poročila, ki so jih podali zastopniki ameriških zadrug na tem zboru, so bila dokaj optimistična.

Dasi so ameriške zadruge komaj senca napram velikemu kooperativnemu gibanju v Angliji, Belgiji, Holandiji in v škandinavskih državah, so se ameriški zadružniki na tem zboru pohvalili, da kooperativno gibanje v Združenih državah čudovito raste. Na čelu tega gibanja so farmske konzumne zadruge, katerih promet je znašal leta 1934 okrog 250 milijonov dolarjev. Promet vseh ameriških zadrug je narasel letno na 400 milijonov dolarjev. Vseh zadružnih trgovin v Ameriki je zdaj okrog 11,000.

Zborovalci so poudarili, da je dolga depresija najmanj udarila zadružna podjetja; dočim so privatna podjetja padala kakor jesensko listje z dreves, je število propadlih konzumov tako neznatno, da ga ni vredno omenjati.

Druga značilnost, ki je bila podčrtana na zboru zadružnikov, je dejstvo, da je ideja zadružništva prvič v zgodovini Amerike našla simpatije pri administraciji v Washnigtonu. Roosevelt je prvi ameriški predsednik, ki je pokazal naklonjenost zadrugam in njegova administracija je zagotovila finančno pomoč v posojilih zadružnim organizacijam. To je seveda obudilo pozornost privatnih korporacij, ki so naenkrat opazile v zadružnem gibanju "novo nevarnost iz Moskve."

William Green, predsednik ADF, je pismeno pozdravil zadrugarje in je apeliral nanje, naj poskrbe, da bo zadružno gibanje v tesni zvezi z delavskimi unijami, da bo drugo drugemu naklonjeno predvsem v tem, da bodo konzumne organizacije dosledno zahtevale in prodajale blago, ki je izdelano od organiziranih delavcev in katero nosi unijsko znamko. Ta apel je bil popolnoma na mestu. Vsaka zadružna prodajalna, ki se ne ozira na unijsko blago, zasluži, da jo zavedni delavci prezirajo.

Ameriške zadruge na farmah in v mestih so še večinoma omejene na razpečavanje blaga. Za začetek je to kajpada dobro in potrebno, ali samo pri tem ne sme ostati. Razpečavanju na drobno mora nujno slediti razpečavanje na debelo, kar se po malem že vrši, a tudi pri tem ne sme ostati. Zadruge bodo najlažje konkurirale s privatnimi podjetniki, če same tudi proizvajajo blago, ki ga prodajajo. To pomeni, da mora ameriško zadrugarstvo stopiti na polje produkcije v čim večjem razmahu. Zadružne tovarne, rudniki, premogovniki, oljni vrelci, bombažne plantaže, gasolinske postaje, garaže, transportne zveze in razna druga podjetja so lahko temelj ameriški socialistični ekonomiji.

Ameriški farmarji bodo šele tedaj imeli popolno korist od svojih zadrug, če bodo svoje zadružne pridelke zamenjavali za izdelke zadružnih industrij in kadar bo oboje razpošiljano po zadružnih transportih. Na enak način bodo delavci v mestih želi korist od svojih konzumnih in produktivnih zadrug. To je edini način, da se iz ameriškega gospodarstva docela izrinejo parazitski posredovalci ali "middlemeni", ki nič ne sejejo in le bogato žanjejo na obeh koncih.

Razume se, da se mora zadružno gospodarstvo osvoboditi tudi od privatnih financ, zato so potrebna kooperativna kreditna društva.

Vse to pomeni, da je treba še ogromnega dela in boja, kajti privatni kapitalisti ne bodo trpeli poleg sebe močnih zadrug. Amerika ni Švedska, kjer so zadruge prehitele privatne kapitaliste! Tu je baš narobe: privatne korporacije so prehitele zadrugarstvo.

To pa tudi pomeni, da morajo zadruge imeti močno zaslombo v delavskih unijah in v samostojni politični stranki delavcev in malih farmarjev. Drugače zadruge ne bodo obstale in se mirno razvijale. Imeti morajo zaščito pred sodišči; imeti morajo zaščito vlade. Ščitila jih pa bo le tista vlada, ki bo imela smisel za koristi delavca in malega farmarja. To pa more biti le delavsko-farmarska vlada!

Delavci in kmetje so imeli močne zadruge v Nemčiji in Avstriji, toda šle so k vragu, ko se delavske in kmetske stranke niso mogle zediniti za svojo politično kontrolo dežele in so to kontrolo prepustile fašizmu. Na Švedskem, Norveškem in Danskem so kmetje in delavci bolj modri. Istočasno z zadrugami so razvili tudi politično moč in danes sami kontrolirajo državo. Tamkaj vladajo socialisti in — krvave revolucije ni bilo treba.

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke

Volilna histerija

West Allis, Wis. — V času volilne histerije, ko se delavstvo navdušuje za kandidate kapitalističnih strank, je potrebno, da snamemo rokavice ter otipljemo položaj z golimi rokami. Sem pač eden tistih, ki sledimo resnici, četudi je resnica najbolj osovražena v sedanji krščansko kapitalistični družbi.

Spoznal sem iz svojih lastnih skušenj, da "odrešeniki" ljudstva, postavljeni od kapitalističnih strank, odrešujejo le kapitalistični razred. Toda odkar pomnim, se delavstvo ob času volitev prereka, kateri kandidat izmed kapitalističnih strank je boljši. Rezultat je: 7 letna depresija in neznosno izkoriščanje tistih, ki so zaposleni. Nekateri celo upajo, da se takozvana prosperiteta zopet vrača. Toda "prosperiteta," ki jo nekateri vidijo, je le umeten poskus, na račun delavstva, s sramotno nizko mezdo ter visokimi cenami življenjskih potrebščin. Ne bo po dolgo, ko bodo "človeški roboti" zopet napolnili še neizpraznjena skladišča. Tedaj bo sledil še večji polom, v katerem bodo demagogi imeli popolen uspeh. Tedaj nam bodo odvzete vse pravice, dovoljeno nam bo le ploskati.

Pri letošnjih predsedniških volitvah so se nekateri unijski voditelji izrekli za ponovno izvolitev sedanjega predsednika, nakar se je ideja razpasla tudi med članstvo, češ: predsednik nam je dal priložnost organiziranja. Toda, napredek unijskega delavstva nikakor ne odtehta porast kompanijskih unij, kajti slična priložnost je bila dana tudi njim. Medtem ko so kompanijske unije rasle nemoteno, je unijsko delavstvo zadelo na šikanije od strani mestnih uprav, sodišč, pobojnikov in milice, poslane nad stavkujoče delavstvo od governerjev; nekateri so osebni prijatelji sedanjega predsednika.

V nekaterih tukajšnjih unijskih delavnicah zbirajo kampanjski fond za izvolitev Roosevelta. Toda, ali so prepričani, da ne bo dotični denar pripomogel k izvolitvi tudi demokratske reakcije v državne zakonodaje?

Najbolj tragično pa je, ker unije ignorirajo Thomasa, predsedniškega kandidata, ki se v resnici bori za splošni delavski razred. Thomas se ni ustrašil fizičnega napada, ko je prodrl v južne države ter razgalil v javnosti suženske razmere, ter organiziral plantažne delavce. Razgalil je teroristično drhal v Floridi ter pripomogel, da je dotična drhal prišla v zapor. Bil je aretiran na stavkovni straži, ko se je z delavci vred boril za priznanje unije. Njegov glas prodira na vse kraje Združenih držav, v katerem vzpodbuja delavstvo k organiziranju in opominja na pretečo nevarnost fašizma.

Prišel bo čas, ko bo delavstvo moralo priznati, da glasovi oddani za Thomasa niso vrženi vstran.

Fr. Matkovich.

Novice iz Kansasa

Arma, Kans. — V Kansasu imamo poleg drugega "trubla" tudi večen boj med fanatičnimi suhači in tistimi, ki mislijo, da ni res tak "greh", če si včasih človek privoščí kaj močnejšega ko vodo, katere pri nas itak vedno primanjkuje.

Po odpravljenju splošne prohibicije, se je v Kansas pričelo uvažati pivo, seveda bolj nedolžne sorte, toda polagoma postaja močneje. Bedasta prohibicijska postava se glasi, da je prepovedana vsaka opojna pijača, toda nikjer ni definirano koliko odstotkov alkohola mora biti v pijači, da se smatra opojno. Suhači trdijo, da vse, kar je več kot pol odstotka, nasprotniki pa pravijo, da pivo sploh ni opojna pijača. Tako se sedaj prodaja pivo odprto, ki ni dovoljeno niti prepovedano. Oblasti na splošno smatrajo, da se lahko prodaja pivo "3-2".

Suhači so napeli vse sile, da pri volitvah 3. novembra dobe večino v legislaturi, da s postavo prepovedo še to nedolžno pivo. Trdijo, da se je večina kandidatov izrekla za popolno sušo. Seveda tudi nasprotna stran ne drži rok križem, pa agitira za kandidate, ki so za "legalizíranje" piva. To vprašanje je bilo na razpravi že pri zadnjem zasedanju legislature, pa je obviselo v zraku. Governer Landon pa sedi na "fencu", da ni zamere na nobeni strani.

Pri teh volitvah dne 3. novembra prideta v Kansasu na glasovanje dva dostavka k državni ustavi. Eden omogoča zakon za podpiranje starih ljudi, ki so v potrebi, drugi pa dovoljuje postavo za starostno in brezposelnostno zavarovanje. Dasi je oboje zelo površno in pomanjkljivo, je vendar bolje kot nič. Je vsaj začetek boja za uveljavljenje socialnih reform. Rojaki, glasujte za oba amendmenta!

Na glasovnici bodo pri nas le tri stranke: republikanska, demokratska in socialistična. Pač pa so postavili townsendovci nekaj "independent" kandidatov za kongres. V tem (tretjem) okraju je tak "neodvisen" kandidat mister Beard iz Parsona. Socialistična stranka ima na tiketu kandidata za predsednika in podpredsednika ter ves državni tiket. Nima pa povsod kandidatov za kongres in legislaturo. Tisti, ki se ne strinjate s starima kapitalističnima strankama in s sistemom pomanjkanja in negotovosti, glasujte za socialistično listo!

Zadnji mesec je umrl v Baxter Springsu dr. Bendure, star 76 let. Bil je socialist stare šole in izvrsten govornik. Pred dvema letoma je v tem okraju kandidiral za kongresnika na socialistični listi. Člani SNPJ se ga lahko še spominjajo, ko je pred dvema letoma nastopil kot glavni govornik na veliki proslavi 30 letnice društva "Orel" št. 19 SNPJ (Mineral), ki se je vršila v Caroni.

A. Šular.

Kampanjski shod in drugo

Canonsburg, Pa. — V nedeljo dne 1. novembra ob 2. popoldne se bo vršil shod pod avspicijo tukajšnjega kluba št. 118 JSZ, na katerem bo govoril Charles Pogorelec iz Chicaga, tajnik Jugoslovanske socialistične zveze. Ker se shod vrši le par dni pred volitvami, vabimo in apeliramo na vse zavedno delavstvo v tej in vseh bližnjih naselbinah, katerim je za napredek delavstva, da se shoda udeležijo in privedejo s seboj tudi tiste, ki morda ne bodo čitali tega naznanila.

Vroča volilna kampanja je tukaj. Soc. stranka apelira na jugoslovanske delavce širom Amerike, naj pokažejo svojo razredno zavednost v letošnji volilni ni kampanji. Apelira na nas, da se organiziramo ter vsi volimo soc. kandidate. Apelira na nas, da širimo socialistične liste in sodelujemo v tej vroči kampanji, ki jo vodi naša stranka. Delavci, dolžnost do naših potomcev nas veže, da se organiziramo pod zastavo mednarodnega socializma in njegovega gibanja! Da delujemo za odpravo sedanjega krutega izkoriščanja. Izgovor, da bodo to drugi naredili mesto nas, ne velja. Pomnimo, da vse, kar smo si priborili, je vseeno treba še vedno požrtvovalnega in vztrajnega dela.

Tovariši delavci, čas je že, da se zavedamo, da republikanska in demokratska stranka nam ne bosta nič pomagali! Kajti obe sta na vrvi enih in istih interesov. Na kratko: obe sta kontrolirani po Wall streetu. Dajmo naše glasove 3. novembra Normanu Thomasu! Če bomo to storili, bomo storili veliko v pomoč zatiranega delavstva.

V naš klub je pred kratkim pristopilo več žensk. Pred leti so bili taki pojavi bolj redki, danes pristopa mnogo žensk v socialistične klube in sodelujejo na naših prireditvah, razpečavajo tiskovine, sodelujejo v kampanjah ter z zanimanjem čitajo naše časopise. To je jako vesel pojav. Apeliramo na vse zavedno ženstvo, da se pridruži svetovnemu socialističnemu gibanju.

Shod se bo vršil v dvorani društva "Postojnska Jama" št. 138 SNPJ. Na večer po shodu bomo priredili domačo zabavo za udeležence in vse delavce in delavke, viničarje in viničarke, ki so sodelovali na klubovi vinski tržatvi dne 17. oktobra. Trgatev je bila številno obiskana ter je bila v gmotnem in moralnem oziru uspešna. Vsem posetnikom najiskreneje se zahvaljujemo za veliko udeležbo. Četudi je ves dan deževalo, se je na večer spremenilo in smo imeli lepo jesensko vreme.

Za klub št. 118:
John Koklich.

Zanimanje za volitve in shod

Moon Run, Pa. — Delavske razmere so do neke mere povoljne. Družba Pittsburgh Coal Co. obratuje po pet dni v tednu, uposlitev pa se je jako znižala, ker bo rov kmalu izčrpan. Mnogi delajo v raznih oddaljenih krajih v rovih in tovarnah.

Zanimanje za volitve je veliko in opaža se precej živahnosti. Največ pristašev imajo seveda demokratje, pa tudi republikanci se ponašajo s svojimi stoprocentneži. Nekateri delavci delujejo tudi v prid soc. stranke, ker poznajo obljube starih strank, da nič ne pomenijo. Tudi obljube "novodilarjev" ne pomenijo nič. Zato pa moramo biti previdni dne 3. novembra, da bomo volili za delavske kandidate. Glejmo, da ne bomo z našimi glasovi sebe in ostale delavce vred pomagali pahniti še v večjo krizo.

V Pennsylvaniji se mudi s. Charles Pogorelec, tajnik JSZ, na kampanjski turi. Obiskal bo tudi našo naselbino. To bo dne 31. oktobra ob 6. zvečer v Slovenskem domu. Vsi domačini in okoliški rojaki ste vabljeni, da se udeležite tega shoda. Udeležite se v velikem številu in ne bo vam žal. Pogorelec je dober govornik in ima bogate skušnje na polju delavskega gibanja. Na svidenje!

Jacob Ambrožič.

Zavajanje delavske mase

Oglesby, Ill. — Čitali smo, da je National Steel korporacija izplačala svojima uslužbencema Ernestu T. Weiru in Georgu R. Finku v prošlem letu vsakemu stotisoč v bonusu. Dalje, da najlepše oblečena ženska mrs. Williams iz New Yorka potroši letno petnajst tisoč dolarjev za obleko, šminko in drugo lepotičenje.

Tako grozno velika razlika! Delavec, ki gara vse leto, vse življenje in se izgara do kosti, ker je dal svojo mladost in vso svojo silo izkoriščevalcem, da se dame iz "višje družbe" lišpajo in razsipajo denar, ta delavec pa se mora v nešteto slučajih preživljati od relifa in čakati počasnega konca. Njegova družina je prisiljena nositi cunje, ki jih je prejela od dobrodelne organizacije ali relifa. Toda baš ti ljudje, ki se valjajo v denarju in imajo vso komodnost modernega sveta, najglasneje vpijejo, da je Roosevelt komunist zato, ker je dal delavcem nekoliko drobtin. Sicer pa prefrigani Roosevelt dobro ve komu služi.

V Illinoisu so nam naložili prodajni davek ali sales tax, kar pomeni, da mora delavec podpirati delavca, ker je v večini; bogatina taka skema nič ne zadene. Vedno ukrenejo tako, da je delavec najbolj tepen. Delavec mora vedno plačati, najsibo v vojni ali depresiji. Najprej ga izžemajo, potem pa mu vzamejo krvavo prislužene novce. Pa se še dobe hinavci, ki vpijejo, da je Roosevelt rešil deželo in da se je vrnila prosperiteta. Fakt je le to, da je rešil kapitalizem, ki je okreval že tako dobro, da skuša poraziti sedanjo administracijo, ker ga hoče kontrolirati. Delavska masa je ostala pozabljena, kakor je bila pred Rooseveltom. Amerika se še vedno ponaša z desetimi milijoni brezposelnih. In sedaj, ko so volitve pred dumi, se oglašajo razni Mojzesi, ki bodo popeljali ameriško ljudstvo iz puščave v obljubljeno deželo: iz depresije v blagostanje. Republikanci obmetavajo demokrate, oni pa jim seveda vračajo šilo za ognjilo.

Zavedni delavec opazuje vse to z bolestjo v srcu in se vprašuje, kdaj se bo zavedel njegov sotrpin ter obrnil hrbet svojim izkoriščevalcem in njihovim strankam. Človek bi upravičeno mislil, da se je delavstvo kaj naučilo v dolgotrajni depresiji in pomanjkanju. Ko pa vidi, kako se trka po prsih in drvi za zastopniki milijonarjev, kateri so jih pustili umirati od glada, si sam pri sebi misli, da taki nezavedneži pač niso vredni nobenega usmiljenja. Treba pa je pomisliti, da je kapitalistična masina močna, da začne s svojo propagando že pri otrocih v nežni mladosti, da si zasigura svoj obstoj na račun nezavedne mase.

Da bo konec teh razmer, naj vsakdo voli na 3. novembra za socialistične kandidate, ki bodo poskrbeli, da se bo produciralo za potrebo, ne za profit. Za vzgled si vzemimo švedsko vlado, kjer imajo socialisti premoč. Tam ni brezposelnosti in drugih takih razmer. Listi o vsem tem molčijo, poročajo pa o pomanjkanju v Rusiji in lažejo leto za letom, fašistično zmago na Španskem pa z veseljem pozdravljajo. Seveda jim katoliška cerkev pri tem pridno pomaga. Nevedno ljudstvo vsi skupaj — vsa reakcija—strašijo s komunizmom, ki ga nikjer ni, le da držijo maso v temi ter da jo izkoriščajo.

V bolnišnici St. Mary se nahaja mrs. A. Udovič, žena tajnika kluba JSZ. Želimo ji hitrega okrevanja.

Mary Kernz, 95.

Poročilo o veselicah

Sharon, Pa. — Kakor sem že poročal, sem se dne 17. oktobra zabaval na vinski trgatvi v Strabanu, kjer je bilo obilo zabave, na 14. nov. se pa spet vidimo. Dne 24. oktobra smo se prav imenitno imeli na plesni veselici tukajšnjega gospodinjskega kluba, na kateri je igral Barbičev orkester iz Clevelanda. Že pri prvem komadu me je namah zapustij moj revmatizem, kurja očesa pa so kar odpadla. Ker pa nisem imel plesalke, sem se kar sam vežbal ob zvokih orkestra. Čim so se moji stari udje malo razgibali, sem si brž poiskal mlado plesalko, s katero sva jo prav urno pobirala po prostrani dvorani. Plesal sem tudi z mnogimi drugimi mladenkami. Z menoj se je kosal društveni predsednik Jos. Kramar. Nazadnje me je nekdo povabil v spodnje prostore, kamor sem se šel okrepčat in oddahnit.

V spodnjih prostorih je vselej prijetno. Kmalu sem okrog sebe zbral "pevski zbor", povabil tudi br. Cetino in njegovo soprogo, pa smo zažingali in zapeli, da se je vse treslo. Tako se je nadaljevalo do petih zjutraj. V tej veseli družbi niti opazil nisem, kdaj se je poslovil Frank Barbič s svojim clevelandskim štabom, priznati pa moram, da njegov orkester igra tako prijetne komade, da ugajajo starim in mladim. Ako bi Barbičeva muzika prišla večkrat k nam igrat, bi mene pomladila vsaj za 20 let. Barbič je prijazen dečko in se rad razgovarja, le škoda, da ne sme uživati nobenih opojnih pijač, odkar se je ponesrečil pred par leti. Zato pa lagje trezno misli in zato tudi zna tako lepe dopise pisati za Prosveto, da se vsem dopadejo in vsi jih upoštevajo.

Iskreno se zahvaljujem vsem posetnikom omenjene veselice. Prišli so iz naselbin West Allquippa, North Braddock, dalje br. Kolenc s soprogo, Cvelbar z družino in Godina iz Sharona, Cetina in njegova družina so pa že itak stari znanci v Slovenskem domu. Kadar on pride v Dom s svojo družino, postane vse veselo, ker je družaben človek in vesele narave. Mene je zadnjič povabil, naj pridem na domače klobase. Seveda se bom vabilu odzval, ako bo le mogoče. Hvala vsem našim mamicam, ki so me povabile v kuhinjo na večerjo.

Anton Zidanšek, zastopnik.

—Federated Pictures.

Poslopje narodne banke v Detroitu, ki je propadla v dobi Hoovrove administracije, kjer ima sedaj glavni stan republikanski kampanjski odbor.

Pasja logika

Volilčeva dilema: Če moj kandidat ne b izvoljen, bo moj glas zavržen. Ako bo izvolje in če me potem potegne, bom ogoljufan za sv glas. Če ne grem volit, se bom morda kesa ako pa grem volit proti svoji volji, se bom n jezo napil . . . Ako nimam volilne pravice, m jezi — če jo pa imam, me spet jezi . . .

• • •

Vest iz španskega fašističnega tabora: Rd či mesarji v Španiji so do danes poklali des milijonov župnikov in kaplanov, pet milijono nun in stotisoč škofov in požgali so milijo cerkva.

(Pripomba cenzorja: V Španiji je sede rdečih mesarjev.)

• • •

Angleški zunanji minister Eden (piše Eden) je danes predlagal, naj Anglija pošlj topove in strojnice španskim fašistom sam zato, da Italiji in Nemčiji pokaže, da ima tu ona topove in strojnice. Drugače, je Ede predlagal, naj bo Anglija nevtralna!

• • •

Diktator Stalin, ki je zadnji petek umrl, sporočil v soboto iz svoje vile pri Moskvi, d v nedeljo ne bo intervjuval reporterjev Kremlu, ker pričakuje, da bo spet umrl . . .

• • •

Iz lemontske šole. — Pater Hugo: Conced priznam, da si namazan, vaški tepček. Ti me rad prekutil, falotus, pa ne bo šlo. Ti pr viš, da je bil petelin prej ko putka in jajc Vsak žabji pastir ti lahko pove, da oba, petel in putka, prideta iz jajca. — Vaški tepček: D po padcu v raju. Toda prej, dokler nista p telin in putka grešila, ni bilo jajca! (Dalje pr hodnjič.)

• • •

Senzacija v Metropoli: — — Debela vest n prvi strani Ameriške Domovine: "Naš dete tiv Tone Grdina je v nedeljo odletel v Ne York, ko je dobil 'tip', da je soha prispela t na potu v stari kraj! Najbrže je mislila, lahko odkuri nazaj v Ljubljano! To se pa bo zgodilo! — Metropolski poštni mojster dal našemu Tonetu 'tip', kaj se godi. — Rojaki, čakajte na naše novice! Primite naše novice! — — Edino mi smo, ki vam j damo! — Narodni škandal bo zdaj na dlan Pozor na to, kaj še pride! Mi in Tone! Mi Tone smo tri!" — — —

Volite še zdravje!

Piše dr. John L. Rice, zdravstveni komis mesta New Yorka

Volilni dan navadno privabi na volišče ve ke množice in, kakor vse kaže, jih bo letos v kot kedaj poprej. Vsakdo, ki ima volilno pr vico, bi moral glasovati — to je dobro dr ljanstvo. Vsakdo pa, naj bo star ali mlad, moral sedaj razumeti, da je pametno in kon stonosno, ako odda svoj glas za zdravje, in vsak dan skozi vse leto. Kajti, ako je vsak v družbi zdrav, to pomeni boljše in srečnej državljanstvo in koncem koncev je odvisno posameznika, dali ostane zdrav.

Kakor politične stranke zagovarjajo nek načela, da zmagajo pri volitvah, tako mo posameznik biti pristaš nekih načel Narav ako naj ostane zdrav. Ako se prenajemo, a spimo premalo, ako prenapenjamo svoje si moramo brezizjemno plačati za take presto ke. In ako se ti prestopki nadaljujejo, na odporna sila peša in bolezen ima prosti vho Celo avtomobilski motor more le toliko pren šati in končno poči nekje.

Ostati pri dobrem zdravju ne predpostavlj nikakih posebnih vaj in nikakih posebnih med cin, pač pa zdrave pameti in dobro volje. Pre vsem enostavne jedi so najboljše jedi; poni na repa je mnogo zdravejša kot bogate sladk rije. Podlaga zdrave prehrane je ravnotežj v dijeti — kar enostavno pomeni, da se k me su, krompirju, kruhu in kavi doda kaka ku hana listnata zelenjava kot zelje, špinača itd Umestno je dodati tudi kozarec mleka k vsak jedi, kajti to prispeva k uravnoteženju pre hrane. Vsak odrasli človek naj spi po osem ur na dan, da nudi telesu priliko, da se odpo čije; čvrsta hoja zjutraj in zvečer preskrbi po trebno telesno vajo; popolen počitek ene ur je potreben tekom dneva. To vse je varno z programom osebnega zdravja. Misel naj b čista kot telo; solnce in sveži zrak v izobilju gojite kak postranski poklic v svojo zabavo.

Ako se ravnate po tem nasvetu in greste o časa do časa k zdravniku, da vas pregleda, od dali boste svoj glas za pravo stranko zdravja.

Otroci in kalorije

Odsek za prehrano pri Ligi narodov je objav vil uspehe svojega raziskovanja o prehrani o trok. Ugotavlja sledeče:

Otroci med 1 in 2 letoma potrebujejo dnev no 840 kalorij, med 2 in 3 leti 1000 kalorij, med 3 in 5 leti 1200, med 5 in 7 leti 1440, med 7 in 9 leti 1680, med 9 in 11 leti 1920, med 11 in 12 leti 2160, še večji otroci pa 2400 kalorij.

Najvažnejša živila za otroka raznih starosti so: za otroke med 1. in 2. letom 750 g mleka, 1 jajce, 30 g. krompirja ali zelenjave in 3 g ribjega olja vsak dan. Za otroke med 2. in 3. letom: 1000 g mleka, 1 jajce, 50 g krompirja, 3 g ribjega olja. Med 3. in 5. letom: 1000 g mleka, 1 jajce, 100 g krompirja, 3 g ribjega olja. Med 5. in 7. letom 1000 g mleka, 1 jajce, 30 g mesa, rib ali sira, 150 g krompirja, 3 g ribjega olja. Za otroke nad 12. letom: 1000 g mleka, 1 jajce, 90 g mesa, rib ali sira, 300 g krompirja in 3 g ribjega olja.

Vesti iz Jugoslavije

(Izvirna poročila iz Jugoslavije.)

VELIKA ŠKODA PO PRVEM SNEGU

tisoč lastovk polovili in poslali v Split. — Gozdovi hudo poškodovani, parki opustošeni. —V planinah se že smučajo

Prvi sneg 6. in 7. oktobra je napravil po vsej Sloveniji veliko škodo, ki gre v milijone in še ni ocenjena v celoti. Snežilo je dva dni ko za stavo, sneg je naletaval v gostih, debelih in od vlage težkih kosmih. Drevje, ki mu listje še ni odpadlo, je prestrezalo sneg s svojimi vejami, ki so se začele upogibati pod težo snega. Mlada drevesa je sneg upognil z vrhovi do tal. Prožnja drevesa, kakor n. pr. smreka, so še prenesla težo, drugo drevje je pokalo pod bremenom. Veje, debele do pol metra in čez, so pod težo lomile ko stebelca. Veči listnatega drevja so se uklonili in lomili. V tivolskem parku v Ljubljani lahko vidijo meščani, kakšno škodo je napravil sneg po naših gozdovih. Močni topoli so počili na dvoje, brezam so se polomili vrhovi, mlajšim jagnedom je skoraj vsem polomilo vrhove in preti nevarnost, da bodo usahnili. Hoja po parku med drevoredi je bila ob snežnju in naslednje dni nevarna, ker so se trgale veje in padale na tla, rušile ograje, trgale električne in telefonske vode.

Po poljih so imeli kmetje pod snegom še ajdo, v višjih krajih, pod Kamnikom in Savinjsko dolino so ponekod tik pred snegom sejali šele pšenico. Vse je pokril sneg. Po vinorodnih krajih je sneg zatekel viničarje sredi trgatve in mnogo grozdja je pokril sneg. Nekaj ga je uničenega, drugega bodo rešili le ob ugodnem ravnanju. Po gozdovih je tako, kakor v ljubljanskem parku. Močne veje leže po tleh, drevi so polomljeni. Škoda gre v milijone.

Lastovke so zaradi tople jeseni v septembru ponekod še ostale v svoji evropski domovini. Ob nastopu mraza so se namenile na pot na jug, toda v Sloveniji in Hrvaškem jih je zatekel sneg z mrazom in lastovke so premražene, sestradane in preplašene v velikih jatah iskale zavetja po raznih poslopjih, v hlevih. V Novem mestu so polovili nad 2500 lastovk ter jih poslali v zabojih v Split, kjer je dovolj toplo, da si lastovke lahko nabirajo hrano in se pripravijo na polet čez morje. Enako so jih polovili nekaj sto v ljubljanski okolici in poslali brzo z vlakom na jug. Tudi v Zagrebu so jih polovili in rešili več. Več sto lastovk pa je seveda poginilo.

V planinah je zapadlo seveda mnogo več snega kakor v dolini. V Veliki planini nad Kamnikom se smučajo. Začeli so torej zgodaj z zimskim športom. Po dolinah je sneg v dveh dneh po večini skopnel, le v oddaljenih straneh še leži za nekaj snega. Toda nato je znova začelo snežiti in snežilo je od dopoldneva do večera, nato pa je prenehalo. Tudi ta sneg je kmalu izginil, ker se je sneženje spremenilo v dež, ki spira in topi sneg. Upati pa je, da bomo deležni še nekaj lepih jesenskih

BRATOMOR V LJUBLJANSKI OKOLICI

V Podgradu pri Zalogu je Lojze Nalar ustrelil brata Jerneja, ki je grozil njemu in materi s smrtjo

V noči od sobote 10. t. m. na nedeljo 11. oktobra se je v Podgradu pri Zalogu končal s krvjo in smrtjo družinski prepir, ki ima svoj izvor v prepiru za grunt. Za Nalarjevo družino, v kateri so se sinovi že dalj časa prepirali, kdo bo dobil posestvo. Najbolj je zahteval grunt zase Jernej Nalar, star 32 let. Lani se je ponesrečil pri delu v Kamnolomu v Dolu, pa je prejemal od takrat mesečno nezgodno rento v znesku 600 Din, kar predstavlja na deželi precejšen denar, če imaš kaj posestva. Zato je Jernej računal, da bi dobil posestvo in bil tako preskrbljen. Tudi oženil bi se lahko. Toda do odločitve, kdo bo dobil posestvo, še ni prišlo. Sin France se je pred kratkim oženil in v soboto je prišel k materi na obisk. Mati mu je dala skodelico smetane. Ko se je sin Jernej vrnil domov in slišal o tej smetani, je po stari navadi spet vzkipel. Bil je namreč Jernej zelo nagle jeze in surov, stalno se je prepiral in grozil z nožem bratom pa tudi materi. Njegov brat Lojze, star 23 let, pa je vedno branil svojo mater in Jernej se je bal, da je prav Lojzeta izbrala mati za dediča. Jernej je tisti večer še odšel v vas, od koder se je vrnil okrog 11 zvečer. Prebudil je mater in zahteval večerjo, pri tem pa spet podivjal, začel groziti z nožem materi in še bratu Lojzetu, ki se je prebudil in prišel materi na pomoč. Lojze je vzel za vsak slučaj revolver s seboj. Brat Jernej ga je sunil z nožem v levo stran prsi in Lojze je krvavel. Kljub temu mu je uspelo, da je z materjo pobegnil iz hiše. Zbežala sta v bližnjo tovarno in se skrila vanjo. Brat Jernej je prihitel za njima in razbijal s kolom po vratih in grozil z nožem ter izzival brata, naj kar ustreli. Brat Lojze je v silobranu res ustrelil skozi ključavnico, pač da bi prestrašil brata. Ta pa se je prav tedaj nagnil do ključavnice in krogla ga je zadela naravnost v glavo. Zaječal je in se zgrudil in kmalu nato umrl. Brata Lojzeta pa so vsega krvavečega prepeljali v ljubljansko bolnico nezavestnega.

Stvar ima zdaj sodišče v rokah.

Trije samomori v Ljubljani

Na ljubljanskem pokopališču so pokopali slikarskega mojstra Filipa Pristoua, ki se je 7. t. m. obesil zaradi slabih gmotnih razmer. Na dan njegovega pogreba je imela policija opravka z dvema novima samomoroma.

Blizu gostilne Pri sedmici v Mostah je progovni čuvaj našel na progi hudo razmesarjeno moško truplo. Deli trupla so ležali raztreseni ob progi v dolžini kakih 30 metrov. Policijska komisija je ugotovila, da gre za 71-letnega mestnega reveža Matevža Kaltenekerja iz Podbrda, pristojnega v Ljubljano. Beračil je in prejemal redno mestno podporo, ob nastopu snega in mraza pa je obupal nad svojim beraškim življenjem in legel pod vlak.

Nekaj ur kasneje pa je bila policija klicana v stanovanje 34-letnega bivšega knjigoveza Stanislava Feldsteina. Obrt mu je propadla, ločil se je od žene, živel bedno življenje pri materi in obupal je ter se obesil.

Špijonaža med trgovci. — O nenavadnem dogodku govori Ljubljana, zlasti trgovska Ljubljana. Na Vodnikovem trgu sta dva stražnika prijela razcapanega moža, vsega pobarvanega po obrazu, kakor da je starček, pa je bil nekaj čez 20 let star fant. Pribežal je iz neke trgovine pred škofijo. Stvar pa se je zgodila takole: v neko manufakturno trgovino pred škofijo je prišel starček v slabi obleki, zakrpani in zamazani, ogrnjen je bil v slabo pelerino, sivo brado je imel in izpod poklaftanega klobuka so viseli sivi lasje. Trgovec Stemberger je sam postregel starcu, ki je zahteval najprej eno blago, potem drugo, tretje, si dal od vsakega odrezati nekaj malega in strokovnjaško z gibčnimi prsti ocenjeval blago. Trgovcu je postalo sumljivo starčevo vedenje in sumljivo to, da takle revež nakupuje toliko vrst blaga. Zvabil ga je premeteno bolj v kot in segel po starčevih brkih. Brki in brada sta se odlepili s starčevega obraza, in pokazal se je mlad fant, star kakih 26 let. Tisti hip je starček postal nagel, pustil je v trgovini izbrano blago in brado in brke ter se pognal iz trgovine in proti Vodnikovemu trgu, kjer sta ga dva stražnika in trgovec Štemberger prijeli. Dognali so, da gre za pomočnika v bližnji manufakturni trgovini v poslopju lemenata. Na policiji je fant izpovedal, da je šel tako oblečen in maskiran v trgovino kupovat blago na željo svojega šefa, ker bi tako z vzorci najlažje ugotovil, po čem prodajajo njegovi konkurenti enako blago. Pomočnik je izpovedal tudi, da je šef prav tako pošiljal na podobne špijonske sprehode in nakupovanje tudi druge pomočnike in pomočnice, ki so se prav tako oblačili v stare možičke ali v razcapane starke, in takšni obiskali razne trgovine in za šefov denar nakupili raznega blaga, po katerih je njih šef lahko določeval cene, ki so bile konkurenčne trgovinam v sosedstvu. Treba je vedeti, da stojita obe trgovini blizu trga, kamor prihaja dan za dnevom mnogo kmetov in kmetic in se oglašajo po večini v preprostih trgovinah blizu trga. In te trgovine imajo zaradi tega velik promet in vsaka trgovina bi rada pridobila čim več stalnih odjemalcev iz množic kmetov in kmetic, ki prinašajo in vozijo na trg sadje in zelenjavo, z izkupičkom pa se oglašajo v bližnjih trgovinah. Zato je med trgovci velika konkurenca in v tej konkurenčni borbi si je znal ta trgovec poiskati nečedno metodo špijoniranja o cenah blaga v bližnjih trgovinah. Sicer pa se med veletrgovinami in industrijami dogajajo še hujše nečednosti.

ŽRTVE NEKE MAZAČICE V CELJSKI OKOLICI

Odpravljala je plodove in imela svoj "sanatorij"

V Celju ima opraviti policija z afero neke mazačice v Novi vasi. Gre za 36 letno Pepco Filipičevo, roj. Rebernakovo, ki je odpravljala nosnim ženskam plodove, seveda nestrokovnjaško. Zadnja njena žrtev je bilo kmečko dekle Anica H. iz žalske okolice, ki ji je Filipičeva odpravila plod, star 8 mesecev. Seveda je prišlo do krvavitve in zastrupljenja, ki mu je dekle v celjski bolnišnici podlegla.

Smrt tega dekleta je odkrila afero, v katero je zapletenih več oseb. Dekle se je namreč zadnji hip zateklo v bolnišnico, kjer so takoj videli, da je bil na dekletu izvršen splav in da gre za zastrupljenje. Dekle je pred smrtjo izpovedala le to, da je bila pri neki mazačici v Novi vasi blizu Celja. Policija je imela že poprej na sumu Filipičevo, zato so jo prijeli in zadeva je bila odkrita.

Filipičeva je izvrševala svoje mazaštvo že nekaj let in je seveda s tem precej dobro zaslužila. V celjski okolici v potokih in Savinji so našli več splavljenih telesnih plodov in domneva se, da jih ima na vesti Filipičeva. Tudi je več žensk umrlo zaradi splava in sumijo, da je imela svoje roke tudi tu Filipičeva.

Policija je s preiskavo ugotovila, da je Filipičeva sprejemala ženske, ki so si hotele dati odpraviti plod, na svojem stanovanju v "preiskavo", nato pa jih je izročala v oskrbo sosedi, kamor je potem hodila ordinirat . . . Tako je skušala zbrisati sledove za sabo. Filipičeva vse to trdovratno taji, njen mož pa, ki je star komaj 19 let, torej 17 let mlajši od nje, pa je izpovedal, plod najmanj 20 ženskam.

Zadnja njena žrtev, Anica H., je prišla k mazački 20. septembra. Bila je v osmem mesecu nosečnosti, torej v času, ko je splav brez strokovnega zdravnika pač skoraj zmerom smrt matere. Toda Filipovičeva je kljub temu sklenila, da reši mlado dekle plodu. To ji je tudi uspelo s kuhanjem nekih korenin in kopelmi. Skoraj popolnoma razviti plod je soseda zanesla na pokopališče in ga tam z rokami zagrebla. Anica pa je bila izčrpana in je morala ostati v tem "sanatoriju" pri sosedi Filipičeve do 8. oktobra. Tedaj pa je mazačka odredila, naj jo odpeljejo domov v neko vas pri Žalcu, zakaj slutila je, da Anica ne bo okrevala. Doma so poklicali zdravnika, ki je takoj odredil prevoz v bolnišnico v Celje, kjer pa je mlado dekle nekaj ur po prevozu umrlo. Izkopali so trupelce otroka in ga z materjo vred obducirali, Filipičevo so aretirali in policija vodi dalje strogo preiskavo, da pojasni tudi smrt več žena v celjski okolici, ki so v blagoslovljenem stanju umrle. Kajti zelo domnevajo, da jih ima vse Filipičeva na vesti.

Početje Filipičeve je gotovo zločinsko, ker je izid odpravljanja plodov po nestrokovnih rokah lahko smrten. Ženska, ki se zateče k mazački odpravit plod, mora računati z možnostjo, da plača stvar z življenjem. Toda mazačke bi ne imele dela in ne bi bilo toliko nesreč, če bi se nosne ženske lahko zatekale v bolnišnico. Žrtve takih mažačk postanejo le siromašne ženske, delavke in kmetice, ker pač nimajo denarja, da bi plačale in podkupile zdravnika za to delo. Da zdravniki na debelo odpravljajo plodove, ni nikaka tajnost, toda le za dobro plačilo so na razpolago in le zanesljivim družinam. Dokler ne bo zakon dovoljeval umetne splave zaradi socialnih ozirov, bo obrt mazačic uspevala in siromašne matere bodo umirale pod rokami diletantk, ki izkoriščajo nesrečni položaj ubogih in nezakonskih mater in kujejo iz tega sebi lepe denarce.

Kerestinski proces. — V procesu o pokolju v Kerestincu so bili do 10. t. m. zaslišani vsi obtoženci. Vsi se zagovarjajo enako: da so videli kmečko množico, kako hiti proti gradu, pa da so še sami stopili gledat, kaj se dogaja. Orožja s sabo niso imeli, kupi pušk, revolverjev, krepeljcev, sekir, nožev in ročic, ki leže na mizi sodnega senata, so brez lastnikov. Vsi obtoženci se tudi zagovarjajo, da so slišali o četnikih, ki gredo izvršit atentat na dr. Mačka v Kupinec. Ker so bili vsi obtoženci zaslišani, je predsednik senata odredil tri dni odmora, da lahko preštudirajo vse akte in vse odgovore obtožencev.

Nevarno sredstvo

— Možiček, bila sem pri zdravniku, pa je samo pogledal moj jezik in mi predpisal krepčilno sredstvo.

— Križ božji, pa vendar ne za tvoj jezik!

Profesor: To je pa res čudno. Saj se mi je vendar zdelo, da se pod posteljo nekaj premika.

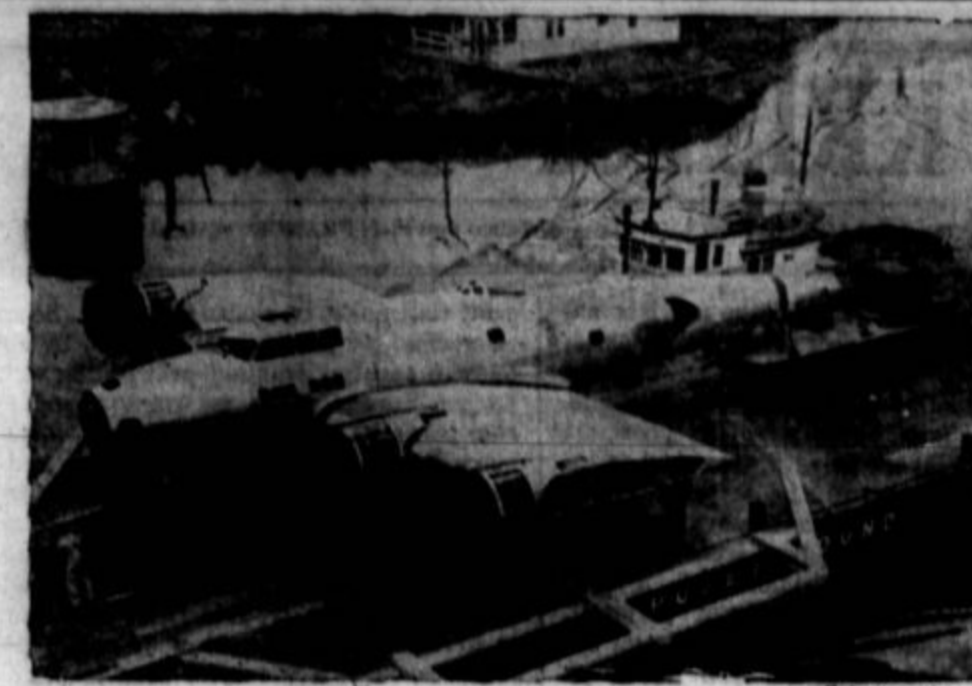

—Federated Pictures.

Nova ameriška bojna letala na letališču Boeing, v Seattle, Wash.

Baroni jekla vidijo polom kampanje

60 novih unij v čikaškem jeklarskem distriktu

Chicago. — (FP) — Organizirani jeklarski in železarski delavci se prav nič ne razburjajo zaradi govoric, ki jih razširjajo jeklarske kompanije, da se je organizatorična kampanja, ki jo vodi Lewisov odbor, izjalovila.

V nedeljski izdaji čikaških dnevnikov je bilo objavljeno poročilo, da je kampanja popoln polom. Citirane so bile izjave nekaterih direktorjev jeklarskih korporacij, katerih imena pa niso bila objavljena, da je pokrajinski organizatorični odbor v čikaškem distriktu potegnil v unijo samo 4000 delavcev, odkar traja kampanja. Ta distrikt uključuje vse države ob Velikih jezerih kakor tudi del Kanade.

Van Bitner, direktor organizatorične kampanje v čikaškem distriktu, je izjavil, da je bilo v zadnjih tednih ustanovljenih 60 unij, ki so že prejele čarter od Zveze železarskih in jeklarskih delavcev. Delavci so se pričeli zanimati za svojo organizacijo in obračajo hrbet kompanijskim unijam. Samo shoda v Indiana Harborju, ki je bil dolga leta pod kontrolo jeklarskih korporacij, se je udeležilo čez deset tisoč delavcev kljub temu, da so jeklarski magnatje poslali na shod svoje špione.

Magnatje podpirajo republikansko stranko

Washington, D. C. — Lamont duPont, municijski magnat, Ernest T. Weir, predsednik jeklarske korporacije in J. H. Pew, predsednik Sun Oil Co., so prispevali milijon dolarjev v kampanjski sklad republikanske stranke. DuPont je v razgovoru s časopisnimi poročevalci izjavil, da je dal iz svojega žepa $105,000 republikanski stranki do 30. septembra. Koliko je dal pozneje, se ne spominja, a ve, da je bila vsota velika. Fritz Kuhn, vodja Nemško-ameriške ljudske lige, je tudi podprl Landona kot kandidata, ki je "najbolj naklonjen novi Nemčiji". Našel je svojo vodilno zvezdo v kansaškem governerju kakor DuPont, Weir in Pew, ki upajo, da bodo prodajali bojni material Hitlerjevi militaristični mašini, če bo Landon izvoljen za predsednika Združenih držav. Vladar nove Nemčije je Hitler, ki izdaja ogromne vsote za bojna letala, topove in strelivo, medtem ko mora ljudstvo stradati.

Padec izvoza ameriškega blaga v Španijo

Washington, D. C. — Federalni trgovinski department je pravkar objavil poročilo, v katerem je rečeno, da je izvoz ameriškega blaga v Španijo padel 75 odstotkov v prvih dveh mesecih civilne vojne. Poročilo dalje naglaša, da je Amerika strogo nevtralna in ne pošilja orožja in streliva v Španijo. Izvoz gasolina, avtnih pritiklin, bombaža in drugega blaga, ki se lahko predela v vojni material, je padel na ničlo, odkar je izbruhnila civilna vojna v Španiji, pravi trgovinski department.

Kompanija skuša razbiti unijo avtnih delavcev

Racine, Wis. — Po mnenju opazovalcev je Leon Clausen, predsednik J. I. Case Co., storil napako, ker je pričel ofenzivo proti Mednarodni uniji združenih avtnih delavcev. On je vrgel na cesto 500 unionistov, s tem pa je izzval "sedečo" stavko 2000 delavcev in je moral ustaviti obrat v svojih treh tovarnah. Avtna unija se je nedavno pridružila Ameriški delavski federaciji in včlanjena je tudi v Odboru za industrijsko organizacijo, kar pomeni, da bo imela kompanija opravka z mogočno opozicijo, če bo vztrajala v svoji kampanji ,da razbije organizacijo avtnih delavcev.

Preiskava proti teroristom ustavljena

Delavske organizacije protestirajo

Detroit, Mich. — (FP) — Državna delavska federacija in druge delavske organizacije so obdolžile federalni justični department, da je iz političnih ozirov ustavil preiskavo aktivnosti Črne legije, teroristične organizacije, potem, ko so bili nekateri člani te organizacije obsojeni v dosmrtno ječo na obtožbo umora.

Po volitvah, ko bodo glasovi kukluksklanovcev v južnih državah že v Rooseveltovi vreči, bo morda preiskava obnovljena. Sedaj, pravijo, je stvar nevarna, ker je znano, da ima teroristična organizacija med svojimi člani večje število prominentnih demokratov. Te naj justični department ne nadleguje, dokler ne bodo prešteti glasovi v Michiganu, kjer je izid volitev dvomljiv in si lastijo sedaj večino republikanci in demokratje.

Nova odkritja, ki bodo pokazala gnilobo tako v republikanski kakor v demokratski državni organizaciji, bodo pospešila razmah nove politične kombinacije, farmarsko delavske stranke, ki ima že zdaj močno oporo v središčih avtne industrije. Delavske utnije so uverjene, da General Motors Co. in druge avtne kompanije podpirajo aktivnosti Črne legije. Na listi te stranke kandidira za kongresnika delavski odvetnik Maurice Sugar in zanj agitira več delavskih unij in liberalnih organizacij.

Porast uposlenosti v Illinoisu

Chicago. — Uposlenost v illinoiskih industrijah je dosegla 83 odstotkov normalnosti v septembru, kar je porast 11 odstotkov v primeri z istim mesecem v preteklem letu, se glasi pravkar objavljeno poročilo državnega delavskega departmenta. Vsota mezdnih izplačil zaostaja za porastjo uposlenosti. Povprečna tedenska mezda je bila v septembru $23.96, toda povprečna mezda delavk v industrijah je bila samo $14.69 na teden. Uposlenost v premogovnikih se je nekoliko znižala. V septembru preteklega leta je bila 72 odstotkov normalnosti, v istem mesecu tega leta pa 69 odstotkov.

Preveč dobrot

Tujec (pravkar se je pripeljal): "Sobo bi rad!"

Hotelski ravnatelj: "Številka 37 v drugem nadstropju. Dečko vam bo pokazal pot."

Tujec: "Prav! Kdaj pa pri vas jeste?"

Hotelski ravnatelj: "Prvi zajtrk od sedmih do enajstih, drugi zajtrk od pol enajstih do dveh, obed od dveh do osmih, večerja od osmih do polnoči."

Tujec: "Za pet ran božjih! Kdaj si naj potlej ogledam mesto?"

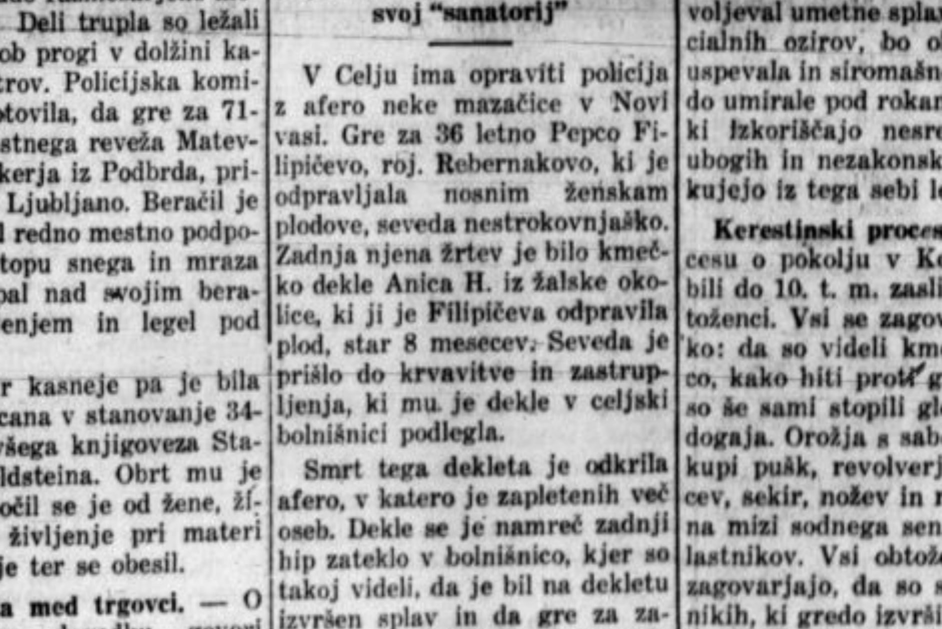

—Federated Pictures

Skupina angleških bojnih letal na letališču v Haneworthu.

Vsak teden se udeležijo milijoni Lucky Strikes "Sweepstakes"

TUKAJ je glavni stan za najnovejše preganjanje dolgočasja. V velik prostor na veliki sliki prihajajo dopisnice iz vseh delov dežele. Posebne karte dajejo ljubimcem godbe priliko, da izberejo 1, 2, 3, iz Lucky Strike programov, ki so znani pod imenom Your Hit Parade, petnajst najbolj priljubljenih pesmi vsak teden.

V dveh drugih nadstropjih se bavijo z vstopnicami k tej novi cigaretni igri. Vstopnice razporeja nad 500 moških in žensk, katerim je kontest pridobil delo. V krogu so dekleta, ki sortirajo karte.

Oni, ki izberejo tri najbolj priljubljene pesmi, dobe nagrado Lucky Strike cigaret, lahke kaje zrelega tobaka. Doslej je bilo oddanih nad 1,500,000 nagrad. Mnogo nagradnikov je pisalo, da so začeli kaditi te cigarete, ker jih je poskušnja prepričala o dobroti lahke kaje in o zaščiti grla, ki jo nudi izključno le Lucky Strike toasting proces.

KRIŠTOF DIMAČ

Spisal JACK LONDON. — Iz angleščine prevedel FRANCE MAGAJNA

S trudnimi očmi je gledal, kako nož leze navzgor. Pa videl je še več. Videl je preplašenega, nemirnega malega moža, ki se je tresel in venomer klepetal, da bi se zamotil. Videl je, kako ga premaguje omotica spričo groznega prepada, ki je zijal tik poleg njega, videl je junaka, ki je občutil strah in grozo preteče smrti, pa vendar ni hotel zapustiti tovariša, nego je tvegal zanj življenje. Izza srečanja s Čokom ni Dimač še nikogar tako naglo zljubil. To je bil pravi mesojedec, vzoren prijatelj, plemenit do pogibeli in tako odločen, da ga bojazen in trepet nista mogla omajati. Nato pa je Dimač hladnokrvno premislil položaj. Bilo je nemogoče, da bi se rešila oba. Ne glede na vse prizadevanje sta vzdržema polzela vedno globlje. Dimač se je jasno zavedal, da edino njegova teža vleče Karsona navzdol. Karson je bil lahek kakor muha, nikjer bi se mu ne pospolznilo. O da, če bi ne bilo njega, bi se mali mož brez težave rešil.

"Zdaj sva pa na konju!" je govoril Karson zgoraj. "Kakor bi mignil bova rešena."

V Karsonovem glasu se je razodeval boj med upom in obupom. To je Dimača nagnilo, da se je odločil.

"Poslušaj me," je rekel mirno in zaman poskušal pregnati izpred oči podobo Joy Gastellove. "Nož sem ti zato poslal nazaj, da se boš laže rešil. Si me razumel? Z malim nožem, ki mi je ostal, prerežem vrv. Gre namreč edinole za to, ali grem v prepad sam ali pa greva oba. Bolje bo, če grem sam. Me razumeš?"

"Obema smrt ali obema rešitev," je odgovoril tresoči se glas. "Daj no, potrpi še par minut."

"Koliko minut je že preteklo! Oženjen nisem. Nimam niti ljubeznive drobne ženice niti otročičev niti sadovnjakov. Nihče me ne pričakuje. Ti se reši!"

"Čakaj! Za Boga, čakaj!" je divje vpil Karson. "Nikar tega! Daj mi vsaj priliko, da te rešim. Le mir, ti stari konj! Oba bova rešena, boš videl. Take luknje izkopljem, da bi dvignil hišo s hlevom vred, če bi se vanje uprl."

Dimač ni odgovoril. Počasi, nežno in z naslado je začel piliti napeto vrv. Pilil je tako dolgo, dokler ni eden izmed treh pletunkov počil.

"Kaj delaš?" je obupno klical Karson. "Če prerežeš, ti ne bom nikdar odpustil. Oba ali nobeden. Rešila se pa bova, to ti rečem. Čakaj! Za Boga, čakaj!"

In Dimač se je zastrmel v prerezani pletunek, ki je visel od vrvi pet palcev pred njegovim očesom. Tedaj se mu je razodel strah v vsej svoji slabosti. Naenkrat je zahrepenel po življenju. Brezno mu je vzbujalo grozo in njegov preplašeni razum ga je silil, naj se poda nespametnemu, nadopolnemu odlašanju. Strah ga je slednjič nagnil, da se je podal.

"Dobro," je zaklical, "počakam. Stori, kar moreš, ampak rečem ti, Karson, če začneva zopet polzeti, bom prerezal."

"Hm! Izbij si tisto iz glave! Saj sva že napol rešena. Zdaj mi ne bo nikdar več spodrsnilo. Tako sem prijemljiv kot obliž. Držal bi se tudi, če bi bilo dvakrat bolj strmo. Izdolbel sem tako luknjo, da noga sploh ne more spodleteti. Le molči nekaj časa in me ne moti pri delu."

Čas je mineval po polževo. Dimač je vse svoje misli zbral okoli motne bolečine, ki mu jo je prizadeval počen nohet na sredincu. Zakaj ga ni že zjutraj prirezal, saj ga je takrat že bolel. Trdno je sklenil, da ga bo takoj pristrigel, kakor hitro se reši te vražje ledene pasti. Nato pa je začel z drugega vidika promatrati tisti nohet in razboljeni prst. Še minuto, no recimo, še nekaj minut, pa bo ta nohet in ta tako spretno zvarjeni prst delček velike kepe zmaščenega mesa na dnu prepada. Spoznal je, da ga obhaja groza, in je zasovražil samega sebe. Obšel ga je nepopisen srd in že je zamahnil z nožem proti vrvi. Pa zopet je zmagal strah pred smrtjo. Povesil je roko in trepetajoč po vsem telesu se je obupno začel oprijemati opolzle površine strmega ledenika. Tolažil se je, da trepeče samo radi tega, ker je premočen od vode, ki se je cedila po tajajočem se ledu, a v svojem srcu je prav dobro vedel, da to ni res.

Zopet je zaslišal vzklik obupa. Vrv je popustila. Začel je polzeti navzdol. Premikal se je zelo počasi. Vrv se je sicer zopet napela, ni pa mogla ustaviti njegove poti proti pošastnemu grobu. Seveda Karson ga ni mogel držati in je drsel za njim. Nenadoma je Dimač začutil, da je konica njegovega čevlja, ki je doslej škrtala po ledu, prešla v praznino. Bil je to rob, za njim pa navpična stena, zijajoči prepad. Spomnil se je, da bo tek njegovega padca tudi Karsonova strmoglavil v globino.

Spoznanje dobrega in zlega, ki ga je prešinilo v tem groznem trenutku, je v hipu strlo v njem ljubezen do sveta in hrepenenje po življenju. Začutil je, da bi bila silna krivica, če bi še Karsona potegnil za sabo v pogin. Slepo in obupno je mahnil z nožem po vrvi. Videl je, kako so se posamezni prameni ločili, začutil je, da se je začel hitreje pomikati, nato pa je padel.

Kaj se je potem zgodilo, pravzaprav ni več vedel. Omedlel sicer ni, ampak zgodilo se je prehitro in nepričakovano. Namesto da bi padel v grozno brezno, so njegove noge skoroda takoj pod robom pljusknile v vodo. Štrbunknil je v tolmun in mrzli škrop ga je hladilno polil po obrazu. Prva njegova misel je bila, da prepad ni tako globok, kakor je prej domneval. Domišljal si je, da je nepoškodovan dospel na dno. Pa je kmalu uvidel, da ni tako. Nasprotna stena prepada je bila oddaljena kakih dvanajst čevljev, on pa je ležal v majhni kotlini, ki jo je v topečem se ledu izdolbla voda, kapajoča z roba prepada skoraj dvanajst čevljev navzdol. Vode je bilo v kotlinici dva čevlja globoko. Pogledal je preko roba in zagledal pod seboj več sto čevljev globok prepad in hudournik, ki se je penil na dnu.

"Oh, zakaj si to storil?" je zaslišal obupen vzklik zgoraj.

"Poslušaj," je zaklical navzgor. "Nič hudega mi ni in udobno sedim v majhni kotlini, do vratu v vodi. In oba najina nahrbtnika sta tudi tu. Baš prav, bom sedel nanju. Prostora je za pet mož. Če ti izpodleti, se lepo k ledu tišči, pa ne zgrešiš moje prižnice. Zdaj jo pa mahni na vrh in odidi v kočo! Ljudje morajo biti tam, ker od tukaj vidim, da se kadi iz njenega dimnika. Poišči kakšno vrv ali kaj takega, iz česar bi se dala napraviti vrv, in pridi nazaj, pa mi vrzi trnek."

"Ali si res živ?" je vprašal Karson z glasom, v katerem je zvenela nejevera in neprikrito veselje.

"Pri mojem poštenju in srečni moji zadnji uri. Zdaj pa hiti, če ne, se bom prehladil na smrt."

Dimač je s peto začel prebijati rob kotlinice. S tem je napravil odtok in se obenem ugrel. Ko je voda odtekla, je z vrha zaslišal Karsona, ki mu je naznanjal, da je srečno prilezel na varno.

(Dalje prihodnjič.)

Pantelejmon Romanov:

DIM

Nekako tri dni pred žegnanjem je bil predsednik vaškega sovjeta poklican v poslopje sovjeta. Prepustil je žganjekuho otrokom in odšel tja s tajnikom. Gredoč po vasi sta opazovala dimnike in majala z glavama: iz vsakega dimnika se je valil dim. —Vsi delajo, — je dejal predsednik. — Kdo bi bil mislil, da bomo to doživeli; vsak ima svojo žganjekuho doma. — To je vam užitek, — je pripomnil tajnik, — zdaj vidimo, da se nismo borili zaman.

Čez dobro uro sta tekla nazaj. Predsednik je mimohite trkal na vsa okna in kričal: Kotle ugasnite, vražja strela! Žganjekuho takoj ustavite. — In ko so mužiki vsi prestrašeni prihiteli iz bajt in vpraševali, zakaj, je predsednik kričal v odgovor: — Agitator je prispel na boj. Pazite se! Vse skrijte! — Kako naj skrijemo, če je pa kad že pripravljena? — Storite, kakor vam drago. Nalijte teletom v jasli, če hočete. Če bi pri kom kaj našel, cigani grdi, bi vam predla slaba, da veste! — In hitel je naprej.

— Na zborovanje! — je kričal na drugem koncu vasi tajnik.

Takoj, takoj . . . samo da pospravimo . . . daj nam pospraviti . . .

— Kako naj človek opravi svoje delo, — so godrnjali mužiki. Begali so železnimi kotli kakor divji in se zaletavali na pragu v otroke, zroče za njimi v velikem strahu.

A ve? Kaj se pa pletete tu pod nogami? Še vas je bilo treba. Delajte, babe! Nosite ven kotle!

Čez pol ure je stopil predsednik zopet na ulico in se ozrl na dimnike. Iz nobenega več se ni kadilo.

— Dobro ste to napravili, fantje, — jih je pohvali tajnik. — V trenutku se je vsa vas iztreznila.

— Disciplina.

Tujec, mož v usnjenem jopiču, z nagajko in mapo v rokah je vstopil v šolsko poslopje, kamor je bilo sklicano zborovanje. Prerinil se je skozi množico mužikov, ki so se mu spoštljivo umikali, kakor če pride v cerkev zastopnik oblasti. Ustavil se je pri mizi, vzel iz mape šop papirjev in si popravil lase, ki so mu padali vsi skuštrani na čelo, čim se je nagnil nad mizo. Potem je nekaj časa nezaupljivo motril množico in naenkrat je vprašal: — Ali kuhate žganje? Vsi so v zadregi molčali. — Kdor ga ne kuha, naj dvigne roko. Nihče se ni ganil.

— Kaj vraga! — je dejal tujec in se obrnil k mužiku, stoječemu pred njim. — Vi kuhate žganje?

— Jaz? Kaj še!

— Zakaj torej ne dvignete roke?

— Zakaj naj bi dvignil roko sam?

— A vi?

— Tudi jaz ga ne kuham.

— Prosim torej, tovariši, proglašen je bil teden boja proti tajni žganjekuhi. Kdor kuha iz žita žganje, zagreši najhujši zločin, ker izpodkopava blagor vsega naroda. Še vedno imamo premalo žita in zato ga ne smemo uničevati. Ste razumeli?

— Kaj bi ne razumeli? To je vendar jasno, — je odgovorilo več glasov.

— No torej, in sami morate paziti na to, če so med vami nezavedni člani družbe, ki tega ne razumejo.

Tisti, ki so stali najbližje v polkrogu okrog mize s kučmami v rokah kakor pred pridigarjem ali preiskovalnim sodnikom so se obrnili pri zadnjih besedah nazaj in vprašujoče gledali, kakor bi hoteli zvedeti, ali so res med njimi nezavedni člani družbe.

— Tako sem se peljal nekoč skozi neko vas in iz vsakega dimnika se je valil dim. Kaj takega! . . . Za take reči . . . Ko imamo žita komaj za moko.

Žegnanje . . . se je začul iz zadnjih vrst plah glas.

— To ne spada k stvari, da je žegnanje. Pri vas je tudi žegnanje in vendar se iz dimnikov ne vali dim.

Pri oknu stoječi mužiki so se sklonili in se začeli sam bog ve zakaj ozirati po oblakih.

— Ali bi se pa ne dala ta nedelja prenesti na preteklo?

— Kako?

Vprašanje se ni ponovilo.

Ali pojdete po hišah, tovariš?

— Kako?

Zopet nobenega odgovora.

Čez pol ure je vrgel tujec svojo skuštrano grivo nazaj in odšel iz šolskega poslopja. Mužiki so se prerinili na ulico in čakali s pritajeno sapo, kam se bo obrnil. Tujec je stal s svojo mapo tu in se oziral po strehah njihovih hiš. Mužiki so sledili njegovim pogledom in oprezovali na vse strani.

— Zdi se, da pri vas ni dima, — je dejal tujec.

— Pri nas ga nikoli ni, — je pripomnil predsednik, ki se je bil prerinil do njega.

— To je dobro. Pri vaših sosedih se namreč vali dim iz vsakega dimnika.

— Tam ni nobene discipline, — je dejal tajnik.

— Že prav . . . Proglašen je teden boja proti žganjekuhi. Sledite vašemu predsedniku in podpirajte ga v vsem.

— Kako bo pa po tem tednu?

— Kaj?

Nihče ni odgovoril.

— Lepega vraga so nam skuhali, — so godrnjali mužiki. — Žegnanje je na pragu, kad je pripravljena, naenkrat ti pa kar tebi nič meni nič prepovedo kuhati žganje.

— Kmalu nam ti zlodji razglase, naj hodijo ljudje en teden brez hlač.

— Morda bi pa lahko nadaljevali žganjekuho, — je dejal glas iz ozadja, ko je tujec izginil z obzorja.

— Jaz ti ga že nakuham, — je zagodrnjal predsednik. — Mar nisi slišal? Nedelja boja in proti temu ni nobenega odpora.

Kovač, ki ni bil na zborovanju, je prihitel ves zasopel.

— Kje si pa tičal?

— Kje? Vrag vas vzemi vse! — je zagodrnjal kovač in si obrisal s predpasnikom roke.

— Baba se je prestrašila, izlila je iz kadi vse kravi v jasli, krava se je napila in zdaj divja, da ne vem, kaj bi počel z njo.

— Zadnjič je bilo tudi več krav pijanih, — se je oglasil sedlar. — A pri meni so ti fantiči kuhali žganje in se napili tako, da so zboleli. Sosedov fant je nekaj bleknil in moj Riša — osem let je star — ga je naklestil. Malo je manjkalo, da s starо od strahu nisva umrla.

— S temi smrkavci je res križ. Vsi žro žganje.

— Seveda, saj ga sami kuhajo. Kaj hočeš?

— Mojemu Aljoški je komaj devet let, pa ti je vsak dan pijan kakor mavra.

— Seveda mlad je še, od kod naj vzame pamet.

— Med vojno je nam predla kaj trda. Pet let smo se borili in bog mi je priča, da niti en dan nismo bili pijani. Bili smo že siti tega pasjega življenja.

— Zdaj so pa zopet začeli, ti zlodji. Baš pred žegnanjem ti mora vtakniti svoj nos tja, kamor bi ne bilo treba.

Predsednik je nastavil roko na čelo in pogledal tja, kamor je krenil agitator. Končno je vprašal:

— Ali ste videli, da je že šel čez most?

— Vsak čas bo na hribu, — je odgovorilo več glasov hkrati in vsi so se ozrli na predsednika. Predsednik je privlekel iz žepa mehur in ne da bi koga pogledal si je jel zvijati cigareto.

— Da, da. Med vojno smo živeli preklicano slabo. Zgodilo se je, da smo imeli žegnanje, pa ni bilo vodke.

— In to naj bi bilo žegnanje?

— Kaj bi govorili o tem. To ni bilo življenje, temveč prezebanje.

— Ej, ko so razbijali žganjarne, so se ga ljudje pošteno nalezli. Če so naleteli kje v predmestju na sodček, so pili do nezavesti. Samo v pravljicah se pripoveduje o takih rečeh.

— O da. Zgodilo se je, da si prišel v vas, pa je bila kakor izumrla. Vsi so bili pijani.

— Zdaj ni prave svobode, — je menil nekdo. Kovač je na to samo krepko pljunil in molčal. Šele čez nekaj časa je pripomnil:

— Dva sta požrla liter vodke. Vrag jih vzemi, take pijance.

— Kaj se da živeti brez vodke? O tem niti ne govorim, da je vodka potrebna za dušo — tudi nobene kupčije ne skleneš brez nje. Recimo, da greš s prošnjo k občinski upravi — kako bi mogel priti tja praznih rok?

Predsednik je molče kadil cigareto, pljuval in pogledoval tja na hrib.

— Da, da, res je tako, — so pritrdili mužiki v en glas. — Če imamo vsaj predsednika, ki razume naše križe in težave, se še da za silo živeti.

— Glavno pa je, da vse to nikamor ne vodi. Če je že narava vse tako ustvarila — čemu bi človek modroval, saj itak nič ne pomaga.

— To je res. Lani so prekuhali vse žito v žganje, jesti ni bilo kaj, beda je bila strašna, toda za žegnanje je imel vsak vsega dovolj in takoj prvi dan so bili tako pijani, da so se valjali po tleh kakor klade.

Predsednik je bil ta čas pokadil cigareto do konca, še enkrat se je ozrl na hrib in dejal:

— Ne vidim ga več.

Vsi so se v neštrpnem pričakovanju obrnili k njemu.

— V interesu reda in miru . . . pa tudi da se zagotove ljudem neobhodno potrebni življenjski pogoji . . . proglašam nadaljevanje žganjekuhe. Toda paziti morate! Če bi med tednom kaj opazil, bo joj!

— Kako pa z dimom, tovariš predsednik? — je vprašal nekdo iz zadnjih vrst.

— Dim pa spravite, kamor veste in znate. In pa pijani otroci naj mi ne hodijo na ulico, kajti naenkrat bi jo mogel primahati v vas tak nebodigatreba, a vaši otroci so navadno pijani kakor krave . . .

— Ubogajte predsednika, je zaključil tajnik vaško zborovanje.

Za kratek čas

Na divjem zapadu

Neki farmar z divjega zapada se je prišel v New York ženit. Res si je kmalu našel ženo, da mu je bila pogodu, in se je odpeljal z njo.

Pol leta je minilo in spet so znanci zagledali farmarja v New Yorku. Vprašali so ga, kaj počne njegova žena.

"Premislite," odgovori možak, "premislite, kakšno smolo sem imel: nisva bila še dva meseca poročena, ko se mi žena spotakne nad neko korenino in si zlomi nogo. Kaj sem hotel, ustreliti sem jo moral."

•

Narobe svet

"No, stara sablja, ali si kaj srečen z ženo?"

"Veš, to ti je težka reč. Šivati se je učila, pa ne šiva; krpati zna, pa ne krpa. Kuhati kajpak ne zna, pa vseeno kuha!"

•

Po telefonu

Cveba telefonira svojemu prijatelju Žolni:

"Halo, Žolna, si ti?"

"Da."

"Ali mi lahko posodiš sto dolarjev?"

"Oprosti, ne razumem, slaba zveza."

"Vprašal sem, ali mi lahko posodiš sto dolarjev?"

"Nekaj mora biti na progi, da je tako slaba zveza," meni Žolna. "Niti besedice ne razumem."

Tedaj poseže vmes telefonska centrala:

"Oprostite, zveza je prav dobra!"

"Če je tako, mu pa vi posodite stotak!" zagodrnja srdito Žolna.

•

Praktično

"Milostljiva, pri vratih so kar trije gospodje s sesalci na prah. Pravijo, da ste jih naročili na poskusno predvajanje."

"Res je. Vsakega pošljite v drugo sobo, pa naj pokažejo, kaj znajo!"

WEEKS DENTAL OFFICE
Vedno nizke cene za X-RAY
Ure: 8:30 do 8:30 zvečer
Phone: Harrison 0751
3268 STATE ST.

—Federated Pictures.

Francoski fašist, ki ga je policija aretirala, ko je napadel vornika na komunističnem shodu v bližini Pariza.

V gostilni

Gost: "Plačam!"

"Plačilni: "Kaj ste gospod imeli, telečjo ali govejo pečenko?"

Gost: "Nimam pojma — le to, da je imela okus po m

Plačilni: "Aha, potem je goveja — telečja diši po p leju!"

BOŽIČNI IZLETI V JUGOSLAVIJO

PARNIKI IZ NEW YORKA:

EUROPA . . . 5. decembr
NEW YORK . 10. decembr
HAMBURG . 15. decembr
BREMEN . . 16. decembr

Brzi vlak ob BREMEN in EUROPA v Bremenhaven zajamči udobno potovanje do Ljubljane. Izborne železniške zveze od Cherbourga in Hamburga.

Za pojasnila vprašajte lokalnega agenta ali
130 WEST RANDOLPH ST., CHICAGO, ILL.

HAMBURG - AMERICAN LINE
NORTH GERMAN LLOYD

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 10. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naro nini. List Prosveta stane za vse enako, za člane ali nečlane $6.00 eno letno naročnino. Ker pa člani že plačajo pri asesmentu $1.20 tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej se daj ni vzroka, reči, je list predrag za člane S.N.P.J. List Prosveta je vaša lastnina gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Ce listu Prosveta je:

Za Združ. države in Kanado. $6.00		Za Cicero in Chicago je.... $7.	
1 tednik in	4.80	1 tednik in	6.
2 tednika in	3.60	2 tednika in	5.
3 tednike in	2.40	3 tednike in	3.
4 tednike in	1.20	4 tednike in	2.
5 tednikov in	nič	5 tednikov in	1.

Za Evropo je.....$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Mon Order v pismu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti čla SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahheval sam svoj li tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupa naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stor tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto $.....

1) Ime.....Čl. društva št.....

Naslov .....

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2).....Čl. društva št.....

3).....Čl. društva št.....

4).....Čl. društva št.....

5).....Čl. društva št.....

Mesto .....Država .....

Nov naročnik.....Star naročnik.....

TISKARNA S.N.P.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knji koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne.—Cene zmerne, unijsko delo prve v

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY
2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE
CHICAGO, ILL.